

ПСИХОЛОГІЯ КОЛЬОРУ

Коваленко Наталія Петрівна

Сумський державний університет

студентка ф-ту економіки і менеджменту

гр.М-33

В наш час робляться активні спроби використовувати вплив кольору на психофізіологію людини з метою впливу на неї.

Як колір впливає на емоції, характер і працездатність людини? Як колірні символи впливали на долю людей? Ці питання хвилюють людство на протязі всього його існування. І для нас, як майбутніх керівників, відповіді на них є однією із складових успішної організації виробничого процесу.

Взаємозв'язок кольору з емоціями, характером і працездатністю є багаторівневим і закономірним, з одного боку – психофізичними характеристиками кольору, а з іншого – психофізіологічною організацією людини. З цього витікає, що певні форми відношення до кольору у людини несуть інформацію про його індивідуальні і типологічні якості – темперамент, характер і особу.

Кольори, що оточують кожного з нас з самого народження, здійснюють на організм, нервову систему і психіку людини об'єктивний, безпосередній вплив, настроюючи його в унісон з навколишнім світом.

Екскурс в історію розвитку людства показує, що ядро колірної символіки залишалося незмінним, не дивлячись на те, що, впродовж нашої еволюції зміст колірних символів зазнав чималі зміни — мінялося їх трактування і відношення до них. Йдеться про ту частину змісту колірного символу, яка залишається навіть в тому гіпотетичному випадку, коли колір позбавляється всіх своїх зовнішніх, наочних асоціацій. Останні залежать від культурних традицій і досвіду [7]. Можна сказати, що колірна символіка є верхньою частиною айсберга всіх тих взаємозв'язків і відносин між кольором і людською психікою. Підставою його є об'єктивні закони колірної дії на людину.

Світло та колір нерозривно між собою поєднані. Це доведено Ньютоном, який при допомозі призми розклав сонячне світло на складові кольори веселки. Відомо, що ті світлові промені, які ми бачимо, та сприймаємо, складають лише октаву у величезній сфері коливань електромагнітних хвиль [1].

Контрасти теплого та холодного. Ми розрізняємо кольори через протиставлення. Контрастність кольорів не вичерпується протиставленням темного світлому. Ми зустрічаємося також із контрастністю теплих та холодних кольорів і сприймаємо, наприклад, цю контрастність тому, що звикли колір вогню сприймати, як теплий, а зелено-синій колір води пов'язуємо з відчуттям холоду. Але оранжево-червоний колір, навіть у невеликій кількості, виділяється яскравіше ніж синій або синьо-зелений, і тому ми його сприймаємо, як більш сильно діючий колір. Оранжево-червоний колір кидається в очі, його ми сприймаємо, як активний колір, він зігріває, а синій і зелений колір сприймаються нами як більш пасивні, холодні кольори.

Так, у державних та міжнародних стандартах зеленим кольором визначається нормальна робота, оранжевим — пересторога, а червоний — знак небезпеки. Червоний колір часто використовується для привернення особливої уваги до чогось нового чи важливого.

Теплота кольору є відносним поняттям. Вважається, що чисто червоний колір виражає, насамперед, силу. Чим більше червоний колір переходить у пурпуровий, тим більше він стає спокійнішим. Червоний колір є додатковим до зеленого. Зелений колір часто розглядається як колір, що послаблює протилежність між світлим та темним. Великий німецький поет, філософ та вчений В. Гете у своєму «Вченні про світло» визначив, що, якщо жовтий колір — перший серед світлих кольорів, і якщо синій—це «простирадло темноти», то кольорова пара — жовтий і синій — заспокоює у вирівнюючому зеленому кольорі, який складається з змішування жовтого з синім. На протигагу вогненному червоному кольору

зелений заспокоює око. А в зв'язку з тим, що контраст між світлим та темним стомлює, то зір заспокоює сірий. Послаблення контрасту завдяки зеленому кольору заспокоює зір. У зеленому відображається життя самої природи. Зелений колір здавна вважається кольором росту, розвитку і, в той же час, кольором обережності, турботливості й обмеження [4].

Гармонія кольорів не регламентується тільки позиціями кольорів у колі. Гармонійне кольорове оформлення — це складний процес, в якому необхідно враховувати багато закономірностей відчуття та сприйняття кольорів. Значною мірою воно залежить від конкретно вибраних кольорів, від їх співвідношення із забарвленим об'єктом, від взаємних співставлень або протиставлень. Аналізуючи відмінності в колірних перевагах залежно від віку і освітнього рівня, вважається, що прості, чисті, яскраві кольори діють на людину як сильні, активні подразники. Вони задовольняють потреби людей із здоровою, нестомленою нервовою системою — діти, підлітки, молодь, селяни, люди фізичної праці, відкриті, прості і прямі натури. Складні, малонасичені, розбавлені відтінки діють, скоріше, заспокійливо, ніж збудливо, викликають складніші відчуття, відображають потреби суб'єктів достатньо високого культурного рівня і віддаються перевага частіше людьми середнього і літнього віку, інтелігентної праці, особами із стомленою і тонко організованою нервовою системою.

Активні кольори — жовтий і червоний завжди мають перевагу над пасивними — синім та зеленим, тому вони бажані тільки в невеликих дозах. Жовтий і червоний зберігаються в пам'яті глибше — можливо, це наслідок спостереження людиною за природою [3; 5].

В даний час ученими робляться активні спроби використовувати вплив кольору на психофізіологію людини в комерційних і побутових цілях. Перевага якого-небудь кольору (або поєднання кольорів) в оформленні приміщення створює певне емоційно-ділове середовище. Сучасні дослідження довели, що колірна гамма інтер'єру впливає на підсвідомість людини, в тому числі і на результати ділових переговорів. Блакитний колір сприяє кращому засвоєнню інформації і встановленню дружніх взаємин, синій, навпаки, розсіює увагу і знижує працездатність персоналу. Зелений колір заспокійливо діє на нервову систему, знімає головний біль, втому, дратівливість, знижує кров'яний тиск. Червоний збільшує вміст адреналіну в крові, підвищує працездатність і тому особливо рекомендується для повільних, млявих людей. Фіолетовий колір покращує роботу серця і легенів, збільшує витривалість організму. Проте їм не варто зловживати: цей колір є підпороговим каталізатором втоми [2; 6].

Також психологи вважають, що в кімнатах, які призначені для відпочинку чи роботи, недоречні великі площини відкритих і насичених кольорів, тому що вони будоражать і часто діють на людину гнітюче. Для підвищення працездатності рекомендується уникати і підкреслених контрастів.

Безумовно, в сучасному світі властивості кольору активно використовуються в різних областях діяльності людини. Одну з найважливіших ролей колір грає в рекламі. Кольорова реклама привертає на 50% більше споживачів, ніж чорно-біла. Психологи встановили, що синій, золотий, білий, чорний, червоний — це "дорогі" кольори, що споконвіку ототожнюються з елітою суспільства. І дійсно, в дорогих фірмових товарах поширено поєднання синього або чорного із золотим. Це робиться для того, щоб показати значущість і престижність. Наприклад, цей підхід практикується при створенні дорогих духів і одекolonів для чоловіків.

Також не останню роль колір відіграє і в процесі навчання. В зв'язку з тим, що більшу частину інформації людина отримує через сферу відчуттів, особливого значення набуває психологічно орієнтований дизайн.

За характером сприйняття інформації однією із груп аудиторії є кінестетики, тобто ті, що сприймають інформацію через відчуття, отже важливим буде створення загального настрою з використанням сполучень кольорів. Правильне використання сполучень кольорів може сприяти засвоєнню матеріалу, викликаючи у користувача необхідний емоційний стан.

Науковцями виявлено, що навчальних закладах не бажано масово використовувати такі кольори:

- білий – викликає втому, звуження очей (допускається біла стеля);

- темно-жовтий до коричневого – пригнічує нервову систему;
- червоний – надто збуджує нервову систему, тому ті, хто навчається припускаються багатьох помилок;
- блакитний – погіршує настрій.

Найкраще використовувати в навчальних закладах жовтий колір, оскільки він позитивно впливає на активність, прагнення до волі і слави, зміцнює нерви і допомагає працювати мозку [8].

Таким чином, в наш час при аскетичній оголеності форм масової архітектури колір стає одним із головних засобів впливу на людину. Тому збуджуючі кольори доцільні там, де необхідна велика рухлива активність або м'язове навантаження, де необхідно розвеселити і підбадьорити людину, заповнити дефіцит емоцій, підвищити нервово-психічний тонус; тонізуючі кольори використовуються в будь-якій виробничій обстановці, де не ставляться задачі особливо направленої духовної впливу на людину, але необхідно підтримати в ній ділову бадьорість і працездатність; заспокійливі кольори використовуються звичайно в приміщеннях для пасивного відпочинку, тобто там, де необхідно заспокоїти нервову систему людини, загальмувати її рухові реакції і знизити інтенсивність емоцій. Рекомендуємо широко використовувати вплив кольору на людину в різних сферах її діяльності.

Література:

1. Бреслав Г.Э. Цветопсихология и цветолечение для всех. СПб.: Б&К, 2002. 212с.
2. Дерибере М. Цвет в жизни и деятельности человека. – М., 1983.
3. Миронова Л.Н. Семантика цвета в эволюции психики человека// Проблема цвета в психологии/ Отв.ред. А.А.Митькин, Н.Н. Корж. М.: Наука, 1993.
4. Миронова Л.Н. Цветоведение. – Минск, 1984. – 286 с.
5. Петренко В.Ф., Кучеренко В.В. Взаимосвязь эмоций и цвета. — Вестн. Моск. ун-та — сер 14. — 1988. — №3.
6. Руденко В.Е. Цвет — эмоции — личность. //Диагностика психических состояний в норме и патологии. Л. – 1980. – с.107-115.
7. Фойгт В., Зуккер У. И.В. Гете — естествоиспытатель. Пер. с нем. Киев, 1983.
8. Фрумкина Р.М. Цвет, смысл, сходство. – М., 1984.